

नपुंसकलिङ्गाध्यायः ३ ॥

अभ्रं सलिलदे व्योमन्यस्तं कोदण्ड आयुधे ।
 अग्रं पुरःशिखामानशैष्ट्याधिक्यफलेषु च ॥ १ ॥
 मुष्के पद्यादिकोशेऽण्डं दुःखैनोव्यसनेष्वघम् ।
 अर्शसी व्याधिदुर्नीत्री आज्ये श्रीवाससर्पिषि ॥ २ ॥
 वर्षार्थजीवितेष्वायुरास्यं मुखविले मुखे ।
 उरस्तु वक्षसि श्रेष्ठ ऋतं तथ्यशिलोच्छयोः ॥ ३ ॥
 ओजोऽवष्टम्भबलयोरोकसी मन्दिराश्रमौ ।
 क्रियायजनयोः कर्म क्षीरं दोहजमस्तु च ॥ ४ ॥
 कुण्डं स्थाल्यां जलाधारविशेऽनलगतके ।
 पिण्याको नग्नहूः किण्वं कूलं तीरे चमूकटौ ॥ ५ ॥
 द्वेत्रं गृहे पुरे देहे केदारे योनिभार्ययोः ।
 पुण्यस्थाने समूहे च घृतं त्वाज्येऽस्तु सर्पिषोः ॥ ६ ॥
 चक्रं सैन्ये जलार्वते रथाङ्गे चयराष्ट्रयोः ।
 संसारे मण्डले वृत्ते छद्मभेदाञ्चभेदयोः ॥ ७ ॥
 चैत्यं चिताङ्गे बुद्धाण्डे उद्देशेऽद्रौ सुरालये ।
 चिह्नमङ्गे पताकायां छद्म सद्वनि कैतवे ॥ ८ ॥
 छन्दः श्रुतीच्छापदेषुच्छिद्रं रन्ध्रापराधयोः ।
 जालं गवाक्ष आनाये क्षारके कपटे गणे ॥ ९ ॥
 जीलं चर्मपुटः कोशो दृतिः करकपत्रिका ।
 ज्योतिस्ताराग्निभाज्वालाहक्षुपुत्रार्थीध्वरात्मसु ॥ १० ॥
 तन्त्रं स्वराष्ट्रव्यापरे तन्तुवाने परिच्छदे ।
 शास्त्रैषधान्त्रमुख्येषु प्रयोगेऽध्वरकर्मणम् ॥ ११ ॥
 एकस्यैवोभयार्थत्वे कुड्म्बव्यापृतावपि ।
 तल्पं शश्याद्वजायासु तनुषी तनुविस्तृती ॥ १२ ॥
 त्रपुं सीसे च रङ्गे च तरसी बलरंहसी ।
 तीर्थं मन्त्राद्युपाध्यायशास्त्रेष्वम्भसि पावने ॥ १३ ॥
 पात्रोपायावतारेषु स्त्रीपुष्पे योनियज्ञयोः ।
 तेजो बले प्रभावेऽन्ने ज्योतिष्यर्चिषि रेतसि ॥ १४ ॥

नवनीतेऽनले धर्मे दानं हस्तिमदेऽपि च ।
 द्रव्यं गुणानामाधारे भेषजे योगवित्तयोः ॥ १५ ॥
 द्रुन्दं युग्मं हिमोष्णादि मिथुनं कलहो रहः ।
 धाम जन्मप्रभावान्नभासु खे भोजने गृहे ॥ १६ ॥
 नेत्रं नाड्यां तरोमूले वस्त्रे दृशि मथो गुणे ।
 नाढ्यां तौर्यत्रिके नृते नालं विवरशेषसोः ॥ १७ ॥
 पदं स्थाने शरे त्राणे पादाङ्के पादचिह्नयोः ।
 शब्देऽशुश्रवस्तुवाक्येषु द्रव्यवासायापदेशयोः ॥ १८ ॥
 पर्वं ग्रन्थौ पञ्चदश्यां प्रस्तावे विषुवादिके ।
 पदम् सूत्राद्यवयवे किञ्चल्के नेत्रलोमसु ॥ १९ ॥
 पत्रं तु वाहने पर्णं शुरिकागरुतोरपि ।
 पयोऽस्मिंसि च दुग्धे च पाथसी सलिलौदनौ ॥ २० ॥
 पात्रं तु भाजने योग्ये वित्ते कूलद्वयान्तरे ।
 पार्थीषि स्वर्गचन्द्राकां पिच्छं बर्हे खगच्छदे ॥ २१ ॥
 पोत्रं मुखाप्रदेशे स्यात् सूकरस्य हलस्य च ।
 नवनीतं पथः पीथं बर्हं पर्णशिखण्डयोः ॥ २२ ॥
 बीजं शुक्ले फलास्थन्यन्ने भर्मणी स्वर्णवेतने ।
 वर्णिङ्ग्मूलधने पात्रे भाण्डं भूषाश्वभूषयोः ॥ २३ ॥
 भाग्यं कर्मण्यन्यजन्मकर्मण्यपि शुभाशुभे ।
 भर्गसी रेतआलोकौ महसी तेजउत्सवौ ॥ २४ ॥
 माल्यं पुष्पे पुष्पदाम्नि मूल्यं वेतनवस्त्रयोः ।
 मुखं तु वदने मुख्ये ताम्रे द्वाराभ्युपाययोः ॥ २५ ॥
 मूलं वशीकृतौ स्वीये शिफातारान्तिकादिषु ।
 गमने वाहने यानं रक्तं श्रेष्ठे मणावपि ॥ २६ ॥
 रहो रहस्ये सुरते रिष्टं नाशे शुभेऽशुभे ।
 रुक्मं हेम सुलोहं च रेतसी शुक्रमस्तु च ॥ २७ ॥
 रूपं शब्दे पश्चौ श्लोके ग्रन्थावृत्तौ सितादिषु ।
 सौन्दर्ये च स्वभावे च शरद्रेष्वार्तवे रजः ॥ २८ ॥
 ललं पञ्चव उद्याने लक्ष्म चिह्नविष्टयोः ।
 स्यादुपच्छन्दने लालं गुह्यार्थपरभार्ययोः ॥ २९ ॥
 लिङ्गं शेफसि वेषेऽशो चिह्ने बुद्धचादिसंहतौ ।
 वयः खगेऽन्ने वर्षेऽर्थे शुभाकारे तनौ वपुः ॥ ३० ॥

वर्चोऽर्चीरूपविड्भाःसु वनं भास्यम् कानने ।
 ब्रतं विष्णुवर्षेज्यातपोमासामिनभुक्षिषु ॥ ३१ ॥
 वीर्यं पराक्रमे रेतस्यन्नमाहात्म्ययोरपि ।
 वेष्टं ब्रह्मणि नाके च शल्के शकलवल्कले ॥ ३२ ॥
 शास्त्राण्यस्त्रमयःशंसा शास्त्रं गन्थनिदेशयोः ।
 शार्ङ्गं चापे हरेश्वापे शीतं वृत्तस्वभावयोः ॥ ३३ ॥
 शुल्बं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ ।
 शोचिः शोकांशुपैङ्गल्यशुद्धत्वेषु सरोऽप्सु च ॥ ३४ ॥
 यज्ञभेदे सदादाने सत्रमाच्छादने वने ।
 सर्पिंघृते च तोये च सान्त्वे दाक्षिण्यसान्त्वने ॥ ३५ ॥
 स्नानीयेऽभिषवे स्नानं स्थानं स्यादाश्रये स्थितौ ।
 सूत्रं तन्तौ सङ्ग्रहोक्तौ सुखमानन्दतोययोः ॥ ३६ ॥
 स्रोतोऽम्बुनिर्गमदार इन्द्रियेऽप्सु जलसुतौ ।
 हर्विहृये घृते तोये हेम्नी काञ्चनवेतने ॥ ३७ ॥

इति भगवता यादवप्रकाशेन विरचितायां दैजयन्त्यां
 द्रवक्षरकाण्डे नपुंसकलिङ्गाध्यायः ॥ ३ ॥

अर्थवल्लिङ्गाध्यायः ॥ ४ ॥

अर्थोऽर्थयुक्तात्मवतोरन्त्योऽन्त्यजनिकृष्टयोः ।
 कलुप्तेऽर्धायार्घ्यमर्घार्हेऽप्यदस्त्वत्र परत्र च ॥ १ ॥
 अन्यौ विभिन्नसद्वशावार्यः साधुकुलीनयोः ।
 आद्यमादिभवे भद्रयेऽप्युत्पत्तिरहितेऽप्यृजुः ॥ २ ॥
 मुख्यान्यकेवलेष्वेकः कष्टौ गहनदुःखितौ ।
 कल्या नीरुगदक्षसज्जा योग्ययुक्तहिताः क्षमाः ॥ ३ ॥
 कदुस्तिक्ताप्रियाकार्यसुरभ्यूषणमत्सरे ।
 क्रूरो भयङ्करे क्रुद्धे नृशंसे कठिनोष्णयोः ॥ ४ ॥
 गौरोऽरुणे सिते पीते गृहस्त्वस्वैरिपद्ययोः ।
 क्षिन्नात्रे क्षिन्ननेत्रे च चिलं चुलं च पिङ्गवत् ॥ ५ ॥
 चोद्यं चित्रे चोदनार्हे चारु चित्रवचस्यपि ।
 जडो जालमश्च निर्वुद्धौ स्तब्धेऽनालोच्यकारिण ॥ ६ ॥
 ज्यायान् उयेष्वश्वाग्रजन्मन्यतिवृद्धातिशस्तयोः ।
 जात्यः श्रेष्ठे कुलीने च डिम्भो बालिशबालयोः ॥ ७ ॥
 दुतं शीघ्रे शीघ्रतेऽप्यवदीर्णविलीनयोः ।
 दृढं गाढेऽधिके स्थूले धूतं त्यक्ते प्रकम्पिते ॥ ८ ॥
 धृष्णुर्धृष्टे प्रगल्भे च कुटिले बन्धुरे नतम् ।
 न्यक्षं क्षिष्टे निकृष्टे च निजमात्मीयनित्ययोः ॥ ९ ॥
 नीचं खर्वं निकृष्टे च समर्थेऽधिपतौ प्रभुः ।
 प्राप्तं न्याये च लब्धे च विपुलानेकयोर्बहु ॥ १० ॥
 बालो मूर्खं शिशौ भवयो भावी योग्यः शुभोऽपि च ।
 मिश्रेऽपि भिन्नं मिलिष्टं तु म्लानाविस्पष्टवाक्ययोः ॥ ११ ॥
 मुखं सौम्ये नवे मूढे मूढो मोहिनि तन्द्रिते ।
 मृद्वतीदणे कोमले च बद्धोपरतयोर्यतः ॥ १२ ॥
 याप्यं गर्हेण यापनीये पृथक्संयुक्तयोर्युतम् ।
 न्यायसंयुक्तयोर्युक्तं रुक्षो निष्प्रेम्यचिक्षणे ॥ १३ ॥
 रथयो रथहितेऽमुष्य स्वीयेऽस्याश्वे च वोढरि ।
 रागवद्रोहितौ रक्तौ रामश्वारौ सितेऽसिते ॥ १४ ॥